

**LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 72¹
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR
STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66,
67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO
64¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO NR. XIV-1257 29 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 72¹ straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo Nr. XIV-1257 29 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo pakeitimo projektas) projektai (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengti siekiant:

įgyvendinti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Programa), numatytą siekį, kad mokslas ir studijos būtų pasaulinio lygmens, programos įgyvendinimo priemonėse numatyta sudaryti prielaidas mokslo ir studijų institucijų akademinį darbuotojų darbo užmokesčiui didėti, kad jis pasiektų 150 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio, taip pat neakademinį darbuotojų atlyginimams augti. Sparčiai didėjant atlyginimams Lietuvos darbo rinkoje (visų sektorių darbuotojams), nuosekliai siekiama spartesnio akademinį darbuotojų darbo užmokesčio augimo. Dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimai vis dar išlieka nepakankamai konkurencingi tiek šalies, tiek tarptautinėje darbo rinkoje ir neatitinka akademinės bendruomenės lūkesčių. Dėl nekonkurencingų atlyginimų dėstytojo bei mokslininko karjera Lietuvoje nėra patraukli, todėl dažnai gabus jaunimas jos Lietuvoje nesirenka, o tai stabdo Lietuvos mokslo ir studijų sistemos kokybinę pažangą. Atsižvelgiant į šalies vidutinio darbo užmokesčio augimą ir pirmiau išdėstytas priežastis, Įstatymų projektais siekiama:

1. Įstatymo projektu siekiama sudaryti teises prielaidas darbo užmokesčiui didinti valstybiniuose mokslinių tyrimų institute (toliau – Institutas) dirbantiems mokslininkams – siūloma padidinti pareiginės algos koeficientų intervalų apatines ir viršutines ribas visoms pareigybių grupėms 8 proc. nuo 2025 m. rugsėjo 1 d.

2. Įstatymo pakeitimo projektu siekiama sudaryti teises prielaidas darbo užmokesčiui didinti Institute dirbantiems tyrėjams, priimtiems į pareigas iki 2024 m. sausio 1 d., – siūloma padidinti nustatytos pareiginės algos koeficientų intervalų apatines ir viršutines ribas 8 proc. nuo 2025 m. rugsėjo 1 d.

Institute darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti 2025 metais reikės apie 2,3 mln. Eur valstybės biudžeto asignavimų, kurie numatyti parengtame 2025–2027 metų valstybės biudžeto projekte.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 72¹ straipsnyje nustatytos Institute, veikiančių kaip biudžetinės įstaigos ir viešosios įstaigos, administracijos, mokslo darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygos ir socialinės garantijos. Minėto įstatymo 72¹ straipsnio 5 dalyje nustatytos pareiginės algos koeficientų intervalų apatinės ir viršutinės ribos visoms pareigybių grupėms (Instituto direktoriaus; Instituto mokslinio sekretoriaus; vyriausiojo mokslo darbuotojo; vyresniojo mokslo darbuotojo; mokslo darbuotojo, mokslininko stažuotojo; jaunesniojo mokslo darbuotojo).

Nuo 2024 m. sausio 1 d. Mokslo ir studijų įstatyme Nr. XI-242 nebeliko Institutų tyrėjo darbo apmokėjimą ir socialines garantijas reglamentuojančių nuostatų. Institutų tyrėjų, priimtų į pareigas iki 2024 m. sausio 1 d., pareiginės algos koeficientai nustatyti Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo Nr. XIV-1257 29 straipsnio 6¹ dalyje.

Institutų darbuotojų pareiginei algai apskaičiuoti taikomas Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatytas pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis (toliau – bazinis dydis). Nuo 2024 m. sausio 1 d. bazinis dydis yra 1 785,4 Eur. Pareiginė alga nustatoma bazinį dydį padauginus iš tai pareigybei nustatyto pareiginės algos koeficiento.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu numatoma Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 72¹ straipsnio 5 dalyje visoms pareigybių grupėms padidinti pareiginės algos koeficientų intervalų apatines ir viršutines ribas 8 proc. nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. Pritarus siūlomiems pakeitimams, Institutuose pareiginė alga *bruto* nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. galėtų kilti: Instituto direktoriaus – 250–446 Eur, Instituto mokslinio sekretoriaus – 196–357 Eur, vyriausiojo mokslo darbuotojo – 214–393 Eur; vyresniojo mokslo darbuotojo – 196–304 Eur; mokslo darbuotojo, mokslininko stažuotojo – 196–232 Eur; jaunesniojo mokslo darbuotojo – 179–214 Eur.

Įstatymo pakeitimo projektu numatoma Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo Nr. XIV-1257 29 straipsnio 6¹ dalyje iki 2024 m. sausio 1 d. priimtiems į pareigas Institutų tyrėjams padidinti pareiginės algos koeficientų intervalų apatines ir viršutines ribas 8 proc. nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. Pritarus siūlomiems pakeitimams, Institutų tyrėjų pareiginė alga *bruto* nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. galėtų kilti – 196–232 Eur.

Bendras Institutuose dirbančių mokslo darbuotojų ir tyrėjų darbo užmokestis nuo 2025 m. rugsėjo mėn. vidutiniškai padidėtų 8 proc. Tikslas – siekti, kad šių darbuotojų vidutinis darbo užmokestis ir toliau sudarytų 150 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio ir nuosekliai didėtų. Tik nuoseklus valstybės finansines galimybes atitinkantis atlyginimų didinimas, kuris būtinas skatinant jaunus žmones rinktis mokslininko karjerą, padidins šiuo metu Lietuvoje dirbančių mokslininkų motyvaciją, o tai sudarys sąlygas siekti aukštos mokslo ir studijų sistemos kokybės, didinti šalies mokslinį produktyvumą ir konkurencingumą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką Įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip Įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymų projektai prisidės prie 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, 1 strateginio tikslo – pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą – įgyvendinimo.

Įstatymų projektai įgyvendina Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, Įstatymo projekte naujos sąvokos neapibrėžiamos ir nevartojamos.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis bei Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymų projektų nuostatos neprieštaruoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Jeigu Įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Kitų norminių teisės aktų keisti nereikės.

13. Kiek valstybės ir savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Institutuose akademinį ir neakademinį darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti 2025 metais (nuo rugsėjo 1 d.) reikės apie 2,3 mln. Eur valstybės biudžeto asignavimų, kurie numatyti parengtame 2025–2027 metų valstybės biudžeto projekte.

14. Rengiant Įstatymo projektą gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus, specialistų išvadų ir vertinimų negauta.

15. Įstatymų projektui reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinės paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai yra „darbo užmokestis“, „pareiginės algos koeficientas“, „valstybinis mokslinių tyrimų institutas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Atkreipiame dėmesį, kad teikiami Įstatymų projektai susiję tik su Institutų mokslo darbuotojų ir tyrėjų darbo užmokesčio nustatymu. Aukštosios mokyklos pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir Mokslo ir studijų įstatymo 8 straipsnį turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinė laisve. Laikydamosi įstatymų ir kitų teisės aktų, aukštosios mokyklos pačios nustato savo struktūrą, vidaus darbo tvarką, darbuotojų skaičių, jų teises, pareigas ir darbo apmokėjimo sąlygas. Parengtame 2025–2027 m. valstybės biudžeto projekte visų valstybinių mokslo ir studijų institucijų (mokslinių tyrimų institutų, universitetų ir kolegijų) darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti 2025 metais (nuo rugsėjo 1 d.) numatyta 18,8 mln. eurų.
